

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീമാൻ വേംകടനാഥാർയഃ കവിതാർക്കികകേസരീ |

വേദാന്താചാർയവർയോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ||

കവിതാർക്കികസിംഹ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്ര
ശ്രീമദ്വേദാന്തദേശിക വിരചിതം മഹാകാവ്യം

|| യാദവാഭ്യുദയഃ ||

|| ത്രയോവിംശഃ സർഗ്ഗഃ ||

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness *śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam*

*This was typeset using skt and T_EX for Malayalam.

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ യാദവാഭ്യുദയഃ ॥

॥ ത്രയോവിംശഃ സർഗ്ഗഃ ॥

അഥാധികാരച്യവനാഭ്യ ഇന്ദ്രാഃ

പഞ്ചാഭവൻ പാണ്ഡുസുതാഃ പൃഥിവ്യാം ।

ജയാർത്ഥിനസ്തേ ജഗദേകനാഥം

പ്രപേദിരേ സത്ത്വധനാഃ സദാരാഃ ॥ 23.1 ॥

തഥോപഹൈസ്തത്ത്വവിദാമൃഷീണാം

വാക്യൈസ്ത്രിവേദീമനുസഞ്ജിഹാണൈഃ ।

കൃഷ്ണം യഥാവത് കൃതിനോ വിദന്തഃ

തസ്യാഭവൻ പ്രാണസമാഃ സഖായഃ ॥ 23.2 ॥

തദാശ്രയാസ്തത്പ്രണിധേയകൃത്യാഃ

തേനൈവ നാഥേന സദാ സനാഥാഃ ।

അപാരയൻ യോഗിഭിരപ്യജ്ജ്യാൻ

ബാഹ്യാന്തരാൻ ജേതുമരാതിവർഗ്ഗാൻ ॥ 23.3 ॥

പ്രതിക്രിയാഃ പ്രാഗ്ഭവഭൃഷ്കൃതാനാം

പ്രാണോപരോഽപി നിരുദ്ധപാപാഃ ।

ധീരാസ്ത്രിലോകീസുഹൃദഃ പ്രസാദാത്

വിപാകരമ്യാ വിപദഃ പ്രസേഹുഃ ॥ 23.4 ॥

അലംഘയൻ വിശ്വപതേഃ പ്രസാദാത്

വൃത്തിം പരാചീമിവ വീതരാഗാഃ ।

അരാതിഭിശ്ചരദ്മവിധിപ്രവീണൈഃ

ആപാദിതാമഗ്നിജ്വാലാഭിപീഡാം ॥ 23.5 ॥

കലിംഗനീതിം കലഹൈകതാനാം

കർണ്ണം ച പാർത്ഥേന നിബദ്ധവൈരം ।

ആസ്ഥായ ഭുഃ ശാസനപൂർവ്വജന്മാ
ധർമ്മോത്തരാൻ ജേതുമിയേഷ പാർത്ഥാൻ || 23.6 ||

സ രാജസൂയക്രതുധർമ്മപത്നീം
ഭീമേന ഗാണ്ടധീവഭൃതാ ച മാനു്യാം |
ഭൃതച്ഛരലാത്പ്രാപിതദാസഭാവാം
സാധീം മൂധാ പര്യഭവത് സഭായാം || 23.7 ||

അനന്യനാഥാം സ്ഥിതിമാപ്നുവന്ത്യാ
നാഥഃ സ്വസംബോധനനാമഗർഭം |
ശുശ്രാവ ഭൂരാന്തരിതോഽപി ശൗരിഃ
പ്രാക്രോഗനം പാർത്ഥപതിവ്രതായാഃ || 23.8 ||

മിഥ്യാവിചാരാന്വിഷതാം ഗുരുണാം
പ്രഭുഃ സതാം പാണ്ഡവധർമ്മപത്നീം |
ഭുഃ ശാസനവ്യാകുലിതോത്തരീയാം
അക്ഷയ്യകൗശേയവതീമകാർഷീത് || 23.9 ||

അവാപ്തുകാമാഃ പ്രബലൈരമിത്രൈഃ
അക്ഷച്ഛരലേനാപഹൃതം സ്വരാജ്യം |
നിക്ഷിപ്തകർത്തവ്യഭദ്രാ ബഭൂവുഃ
സത്പാധികാഃ സാത്വതയുഥനാഥേ || 23.10 ||

സ്വാതന്ത്ര്യഗന്ധദിരദാംകുശേന
സ്വേനൈവ ശീലേന വിനീയമാനഃ |
അനന്യലഭ്യം പ്രതിലംഭിതോഽഭൃത്
പ്രഭുഃ സ്വയം പാണ്ഡവഭൃതഭാവം || 23.11 ||

സ താഭ്യശീമാദ്രിയത ത്രിധാമാ
പ്രേഷ്യക്രിയാം പ്രേഷിതദേവബൃന്ദഃ |
നനു പ്രഭുണാം നിരപേക്ഷഭൃമ്നാം
പ്രസാധനം ഭക്തജനേ ഗുണത്വം || 23.12 ||

അപി പ്രഭൃതാനുഗുണക്രിയാഭ്യഃ
 ശ്ലാഘാപദം തത്ത്വവിദാം ബഭൂവ |
 അനന്യതന്ത്രസ്യ വിഭോസ്തദേതത്
 നാഥോചിതം നന്ത്യഷു പാരതന്ത്ര്യാം || 23.13 ||

തപസ്യതഃ പുത്രസമുദ്ഭവാർത്ഥം
 മാർഗ്ഗാഗതം മോചയതഃ പിശാചം |
 അജന്മനോ ജന്മഭൃതശ്ച ശൗരേഃ
 സ്വാമിത്വസംവാദി ബഭൂവ ദൃത്യം || 23.14 ||

സരോഷസീരായുധഹേതിശക്ത്യാ
 സാചീകൃതാം കൗരവരാജധാനീം |
 അദ്യാപി ഗംഗാസലിലപ്രവാഹേ
 പ്രക്രാന്തപാതാമിവ സമ്പ്രപേദേ || 23.15 ||

ഖദ്യോതവദ്രുശിതഖണ്ജദീപ്തീൻ
 പ്രജ്ഞാദ്യശോ ഭൂമിഭൃതഃ സഭായാം |
 പ്രാപ്തോദയോ ഭാനുരിവ ത്രിധാമാ
 പ്രച്ഛരാദയാമാസ കുരുൻ സ്വധാമ്നാ || 23.16 ||

തദാഗമേന പ്രതിപന്നഹർഷാഃ
 തദ്രുശനേനാഹിതപാരവശ്യാഃ |
 അതർക്കിതപ്രസ്ഥൃതവൈരബന്ധാഃ
 വൃത്തിം ദിഷന്തോ വിദധുർയഥാർഹം || 23.17 ||

ഉലുഖലേ ഭക്തഗുണേ ച ബഭൂം
 ഗുണോത്തരേ ഗോപവധുസ്തനേ ച |
 ഇയേഷ ബന്ധും ജഗദേകബന്ധും
 ദുർയോധനോ ദുസ്ത്യജമൃത്യുപാശഃ || 23.18 ||

പ്രകാശയൻ കിഞ്ചിദിവാപ്രമേയഃ
 പ്രഭാവമാത്മീയമനന്യവേദ്യം |

മുഹൂഃ പ്രതീപാചരണോത്സുകാനാം
മോഘാശതാം മുഡധിയാമകാർഷീത് || 23.19 ||

സ്വവേദിതം സംസദി ധാർത്തരാഷ്ട്രേ
സന്ധിത്സതോ ധർമ്മസുതസ്യ വാക്യം |
അനാദദാനേ സുരഭിന്നിവൃത്തഃ
സാനുഗ്രഹോ വിഗ്രഹമമ്പമംസ്തഃ || 23.20 ||

നരാംശജുഷ്ടേന ധനഞ്ജയേന
രഥീ ഭവൻ സാരഥിരാത്മനാ ച |
ധനുർഭൃതാ തോത്രഭൃതാ ച ഭേജേ
പൃഥക്ത്വമൈക്യം ച യഥാപ്രമാണം || 23.21 ||

രഥാധിരുഡം ച രഥം ച രക്ഷൻ
യഥാർത്ഥതോ ദർശയതി സ്ഥ യന്താ |
ത്രയുന്തചിന്താനിരപേക്ഷമീശഃ
തത്താദ്യശം തത്ത്വവിഭാഗമാദ്യം || 23.22 ||

പുരഃസ്ഥിതേ ഗോപ്തരി വിശ്വഹേതൗ
പശ്ചാദവസ്ഥായിനി തത്പ്രവർത്തേ |
അനന്യയോഗാത് സ രഥോ ബഭാര
പ്രാധീതവേദ്യാം പ്രണവപ്രവൃത്തിം || 23.23 ||

പ്രഭൂർബൃഹൗ പ്രഗ്രഹതോത്രപാണിഃ
കാലാത്മനാ ഭാവിതപാശദണ്ഡഃ |
യദാ തദാ ദേവഗണേന മേനേ
ശാന്തം ബലം ശാന്തനവപ്രധാനം || 23.24 ||

ധുരന്ധരഃ സ്വർഗ്ഗനികേതനാനാം
ധുർയോത്ഥിതൈർദ്ധുസരിതോ രജോഭിഃ |
രരാജ മധ്യേ രഥയുഥപാനാം
ഗോഷ്ടേ പശൂനാമിവ ഗോപവേഷഃ || 23.25 ||

സമുദ്രസംഘാതനിലേ നൃപാണാം
 സൈന്യഭയേ സംയതി സംപ്രവൃത്തേ |
 അസ്ഥാനകാരുണ്യവശാന്നിവൃത്തം
 ധനഞ്ജയം വീതശുചം വിതേനേ || 23.26 ||

ഫലാദപി സ്വാദുതമപ്രരോഹം
 പ്രോത്സാഹനേ സഖ്യുരിവോദ്യതഃ സഃ |
 ജഗദ്ധിതാർത്ഥായ ജഗൗ ദയാവാൻ
 അന്യൈരവിജ്ഞേയമനന്യധർമ്മം || 23.27 ||

ചിരന്തനസ്നേഹദയാദിമുലം
 ചിന്താർണ്ണവം നിസ്തരതോ ദുരന്തം |
 കിരീടിനഃ കേശവസുകുതിരാസീത്
 കാലോചിതാ കാചന പോതപാത്രീ || 23.28 ||

അഭംഗുരൈർഭൗതഫലാനുഷംഗാത്
 വിദ്യാശരൈർവ്വിശ്വഗുരോരുപാദൈഃ |
 വിവേകധന്വാ വിഷമാനജ്ജേഷീത്
 അന്തഃ സ്ഥിതാൻ ജിഷ്ണുരരാതിസംഘാൻ || 23.29 ||

ഉപഘ്നഭൂതാം ശ്രുതിവല്ലരീണാം
 ഉപാസ്ത തുഷ്യന്നുപദേശമുദ്രാം |
 നഖാംശുഭിഃ ക്ഷിപ്തതമഃകലംകാം
 നാഥസ്യ പാർത്ഥോ നതപൂർവ്വഭാഗഃ || 23.30 ||

വിഭക്തസാമാന്യവിശേഷധർമ്മാ
 പ്രാദുർബ്ബഭൂവോപനിഷത് പ്രഭോർയാ |
 സ ഏവ താം വ്യാസമുനിഃ സമീചീം
 പര്യഗ്രഹീദ്ഭാരതവേദവക്താ || 23.31 ||

അഭഞ്ജനീയാം പരധർമ്മസത്താം
 അനശ്വരീം ഭാരതസൂര്യദീപ്തിം |

വിദുഃ ശ്രുതീനാമനഘോം വയസ്യാം
ഗീതാമസമ്മുഡജനാവിഗീതാം || 23.32 ||

കപിധജസ്തസ്യ വിഭോരപശ്യത്
തദർപ്പിതം ചക്ഷുരവാപ്യ ദിവ്യം |
വിരിഞ്ചിപൂർവ്വൈരപി ദുർന്നിരീക്ഷം
വിശ്വാശ്രയം രൂപമശേഷമൂർത്തേഃ || 23.33 ||

തസ്മിന്നഭിവ്യാപ്തസമസ്തലോകേ
സ തത്വരൂപേണ വികൽപ്യമാനേ |
വിഡംബിതാൻ ഗോപുരധാരിബിംബൈഃ
ദേവാൻ വിഭോരൈക്ഷത ദിവ്യദേഹേ || 23.34 ||

പ്രഖ്യാതദീക്ഷം പ്രണതാർത്തിഭംഗേ
പാർത്ഥസ്തദാ ദൈത്യരിപും പ്രപന്നഃ |
വിനാശയാമാസ ബലം രിപുണാം
വിപത്പ്രതീകാരപരേണ സഖ്യാ || 23.35 ||

സ്വഹസ്തപദ്മാഞ്ചിതതോത്രപാശഃ
സ്വച്ഛന്ദലീലാസഹധർമ്മചാരീ |
ഗതാഗതൈരപ്രതിമൈഃ സ ചക്രേ
ജയശ്രിയോ ജൈത്രരഥേന ഡോലാം || 23.36 ||

സവിസ്മയഃ സംയതി സവ്യസാചീ
തത്താഭൃശാ സാരഥിനാ സമേതഃ |
മനോജവാനാം നിജസായകാനാം
അഗ്രേസരം സ്യന്ദനമമ്പശ്യത് || 23.37 ||

യഥാ നിയച്ഛത്യയമിന്ദ്രയാശ്ചാൻ
ജീവാശ്രയേ ദേഹരഥേ നിബദ്ധാൻ |
തഥാർജ്ജുനസ്യന്ദനധൂർയനേതാ
ബഭൂവ നാന്യേന നിദർശനീയഃ || 23.38 ||

യദേകദേശേ നിഖിലം തദന്യത്
 തദ്ദേഹഭാഗേഷു ച സംവിഭക്തം |
 രഥൈകദേശേ തമവേക്ഷ്യ പാർത്ഥഃ
 പ്രാബുദ്ധ തം സാരഥിമപ്രതർക്ത്യം || 23.39 ||

നിവർത്തിതം വൈരിജനോപമർദ്ദാത്
 ന്യസ്തം രഥേ ചക്രമുപാദദാനഃ |
 നതപ്രതിജ്ഞാനുപരോധഹേതോഃ
 ആത്മപ്രതിജ്ഞാമജഹാത് സ്വതന്ത്രഃ || 23.40 ||

ദിഷ്ഠപ്രയുക്തം ദുരപോഹമസ്ത്രം
 ഭുജാന്തരാലേന വിഭുഃ പ്രതീച്ഛൻ |
 വിധായ വൈകൽപികവൈജയന്തീം
 പ്രച്ഛരാദിതം പ്രാണയതി സ്ഥ പാർത്ഥം || 23.41 ||

നിവേശിതാം തസ്യ പദേ ച പുജാം
 നിശാമ്യ ഗംഗാമിവ ചന്ദ്രമൗലൗ |
 അനന്യസാമാന്യമമംസ്ത സഖ്യഃ
 സംകോചവൈദേശികമീശ്വരത്വം || 23.42 ||

ദിവാകരേണസ്തമിതേഴ്തിഗാഢം
 തമഃ സൃജംസ്താമസമോഹനാർത്ഥം |
 പ്രപന്നരക്ഷാപ്രതിപന്നദീക്ഷഃ
 സത്യാഭിസന്ധം വിദധേ സഖായം || 23.43 ||

സുരൈരശേഷൈരപി ജാതരോഷൈഃ
 സ ദുർജ്ജയാൻ ഭീഷ്മമുഖാൻ ജിഗായ |
 സഹായശക്ത്യാ യുധി സവ്യസാചീ
 കിം ദുഷ്കരം കേശവമാശ്രിതാനാം || 23.44 ||

സ്വപ്നഃ കിമാസീദഥവേന്ദ്രജാലം
 ബഭൂവ ഗന്ധർവ്വപുരീ കിമേഷാ |

ഇതീവ ശംകാം വിദധേ പ്രലീനാ
പതാകിനീ കൗരവപാണ്ഡവാനാം || 23.45 ||

ആകൃഷ്ടദേവാസുരസാമ്പരാധൈഃ
ഓജസ്വിനാം ശസ്ത്രഭൃതാമുദന്തൈഃ |
പ്രായസ്തദാ പ്രത്യവഹാരലീലം
ആകാലികീം വിശ്വഭൃഗമ്പഭൃംക്ത || 23.46 ||

ജിഹ്വാംസുരഷ്ടാദശ സമ്പതന്തീഃ
അക്ഷൗഹിണീരദ്ഭൃതഭീമരുപാഃ |
സ്വതന്ത്രയാമാസ മിഥഃപ്രതീപാൻ
സുത്രാവസക്താനിവ ദാരുമർത്യാൻ || 23.47 ||

കൃഷീവലഃ സ്ഥാവരജംഗമാനാം
ക്ഷേത്രേ കുരുണാം സമകാലപാകാൻ |
അനീകശാലീൻ ഭൃജശാലിവർഗ്ഗൈഃ
ഫലോപപന്നാൻ പ്രഭൃരിത്യലാവീത് || 23.48 ||

നിസ്തീർയ സംഗ്രാമമഹാസമുദ്രം
സംസാരപോതേന പരേണ സഖ്യാ |
ധനഞ്ജയസ്തത്പദമേവ ഭേജേ
നിധൂർത്തനീഹാരദിവാകരാഭഃ || 23.49 ||

ദ്രൗണിസ്തദാ സൗപ്തികമാദധാനഃ
കൃപേണ സാർദ്ധം കൃതവർമ്മണാ ച |
ഹതാഹിതൈഃ പാണ്ഡുസുതൈരവാപ്തം
സൈന്യാവശേഷം ശമയംബഭൂവ || 23.50 ||

ഇത്ഥം ദശാഷ്ടൗ ച നിപാത്യ ഭൂമൗ
അക്ഷൗഹിണീരദ്ഭൃതഭീമരുപാഃ |
സതാം പതിഃ സത്വ സമൃദ്ധിരോഗാത്
ഉല്ലാഘിതാമാതനുതേവ പൃഥ്വീം || 23.51 ||

വിഭുഃ സ്വസംകൽപഹതാൻ വിനിഷ്ഠൻ
 ധർമ്മൈകതാനേന ധനഞ്ജയേന |
 പ്രതോദസന്ദംശികയോദഹാർഷീത്
 പാഞ്ചാലകന്യാപരിഭൂതിശല്യം || 23.52 ||

പരാസ്ത്രവിസ്രംസിതമുത്തരായാഃ
 പദ്മാസനാദ്യൈരപി പൂജിതേന |
 ഗംഗാധരണ്യോഃ പ്രഭവേന ഗർഭം
 പസ്പർശ പാദേന പരാവരേശഃ || 23.53 ||

വിപ്ലോഷിതം ഭ്രൂണിശരേണ ബാലം
 സഞ്ജീവയൻ പാദരജഃപ്രഭാവാത് |
 വധുകൃതക്ഷുദ്രശിലാവിശേഷം
 രാമാനുജോ രാമമിവാമ്പകാർഷീത് || 23.54 ||

തസ്യ ശ്രുതിശ്രേണിശിരോധൃതാനാം
 സ്പർശഃ പ്രജേശാദിഭിരീപ്സിതോഽഭൂത് |
 പരീക്ഷിദുത്മാനപരീക്ഷിതാനാം
 അഘച്ഛിദാമംഘ്രിരജഃകണാനാം || 23.55 ||

അജാതഭീനാം ദ്രുപദോദ്ഭവായാഃ
 കാലസ്യ ഭീപ്താമിവ ഖഡ്ഗരേഖാം |
 വിപക്ഷസംഹാരമഹാഭൂജംഗീം
 വേണീം പ്രിയൈഃ സംശമയാംബഭൂവ || 23.56 ||

പിതാമഹായ പ്രതതാന പാർത്ഥഃ
 ശരപ്രയുക്തം ശയനം യദഗ്ന്യം |
 യോഗാസനം യോജിതചിത്തധൈര്യം
 തദേവ പർയാപ്തഗുണം തദാഽഽസീത് || 23.57 ||

വിന്യസ്യ ധർമ്മതനയേ വിജയാധികാരം
 സഖ്യാഽർജ്ജുനേന യശസേവ ധനുർദ്ധരാണാം |

ദധ്മൗ സ ദൈത്യമഥനോ യുധി പാഞ്ചജന്യം
വ്യഷ്ണുന്ധകാദിപരിശേഷിതഭൂമിഭാരഃ || 23.58 ||

പ്രത്യാനിനായ റഥമാത്തജയഃ സ ജന്യാത്
ധന്യാവലോകനധനഞ്ജയ ദർശനീയഃ |
സാരഥ്യസംവിഭവധീരിതഹേതിജുഷ്ടഃ
സേനാപരാഗപരിധുസരകുന്തലശ്രീഃ || 23.59 ||

ആലിംഗ്യ ഗാഢമവഗാഢരസം രണാബ്ധൗ
വീരവ്രഭണൈഃ കൃതവിഭൂഷണമിന്ദ്രസുനും |
അന്യാവതാരപരികൽപനകേലിലോഭാത്
ഐക്യം നിനായ നിജമംശമിവാന്യനിഷ്ടം || 23.60 ||

രണഭൂവി ശരതൽപേ ലീലയാ ശായിതേന
സ്വപദസമുദിതായാഃ സുനൂനാ സിദ്ധസിന്ധോഃ |
അനതിചിരവിലംബാദാപ്തുകാമം ധരിശ്രീം
കലിമിവ ശമയിഷ്യൻ ഖ്യാപയാമാസ ധർമ്മാൻ || 23.61 ||

അപ്രത്യുഹിതസാർവ്വഭൗമവിഭവൈരഭ്യർച്ചിതഃ പാണ്ഡവൈഃ
പ്രത്യാവൃത്തമഹോത്സവേന മുദിതാം പ്രാപ്തഃ പുരീം ഭാരകാം |
പ്രത്യക്ഷം പ്രഥയാംബഭൂവ വിഹരൻ പ്രീതഃ പ്രിയാഭിഃ സമം
ശുദ്ധഃ സാമപദാഗമൈരധിഗതാം സ്വാധീനതാം ശ്രീപതിഃ || 23.62 ||

|| ഇതി കവിതാർകികസിംഹസ്യ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രസ്യ ശ്രീമഭേക്ഷനാഥസ്യ
വേദാന്താചാര്യസ്യ കൃതിഷു യാദവാഭ്യുദയേ മാഹാകാവ്യേ ത്രയോവിംശഃ സർഗ്ഗഃ ||